

УДК 657.338

Панченко О.М.¹, Ткаченко М. В.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-610м НУ «Запорізька політехніка»

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Аналіз (від грец. analysis — розділяти, розкладати) буквально розуміють як розкладання складних об'єктів на частини з метою їх пізнання. Аналіз, як спосіб пізнання, об'єктивно пов'язаний зі здатністю людського мозку сприймати складні об'єкти через їх розкладання на частини [1, с.48].

Метод (від грецького μέθοδος — шлях дослідження, теорія, вчення) — форма практичного і теоретичного засвоєння дійсності, що виходить з закономірностей руху досліджуваного об'єкту [2, с.17].

Метод економічного аналізу — це сукупність прийомів та способів дослідження господарської діяльності будь-якого економічного об'єкта шляхом виявлення і визначення взаємозв'язку і зміни його параметрів, кількісного та якісного вимірювання впливу окремих факторів і їх сукупності на цю зміну, що дозволяє вивчити становлення і розвиток господарських явищ і процесів [3, с.48].

Науково обґрунтована система дослідження, сукупність прийомів та операцій, які застосовуються для здійснення аналізу у попередньо визначеній послідовності для вирішення конкретної задачі формує методику економічного аналізу [1, с.62].

На сьогодні в економічній науці існує велика кількість методів економічного аналізу, їх нараховують близько 100. Багато з них є запозиченими із суміжних наук, наприклад, з математики, математичної статистики, менеджменту, бухгалтерського обліку та психології. Це наслідок взаємопроникнення різноманітних наук на певних етапах їх розвитку та особливості економічного аналізу, що формується та розвивається на їхньому

перетині. Але варто зазначити, що науковці не одностайні та досі немає єдиної класифікації методів економічного аналізу.

Наприклад, дослідники Н. П. Шморгун та І. В. Головки виділяють формалізовані та неформалізовані методи аналізу[4, с. 20]. На їх погляд формалізовані методи аналізу побудовані на жорстко формалізованих аналітичних залежностях між показниками. Автори формалізованих методів розподіляють на декілька різновидів: традиційні методи(групування; порівняння; відносні, середні, модальні та медіанні показники; графічні); методи детермінованого факторного аналізу (елімінування, інтегральні, логарифмічні, пропорційного поділу, балансові); методи імовірнісного факторного аналізу (дисперсійний, кореляційний, регресійний аналіз та компонентний аналіз); методи оптимізації показників: теорія ігор та теорія масового обслуговування.

Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. Сюди дослідники відносять методи, що характеризуються певним суб'єктивізмом: метод експертних оцінок (дельфійський, мозковий штурм, сценарії), теорії катастроф (програми вивчення та прогнозування нестійких економічних систем), деталізації (за часом, місцем дії, центром відповідальності), побудови системи показників, побудови системи аналітичних таблиць.

На наш погляд, така класифікація виглядає неповною та віддзеркалює лише спеціальні методи економічного аналізу. Розуміння аналізу, як способу пізнання об'єктивної дійсності, є найважливішим, з точки зору практичного використання. Отже, класифікація методів економічного аналізу крім спеціальних методів повинна включати загальнонаукові методи пізнання (дослідження).

Проаналізувавши класифікації аналітичних методів, наведених у працях науковців можна визначити наступні найуживаніші методи економічного аналізу, поділяючи їх на дві великі групи: загальнонаукові та спеціальні (формалізовані та неформалізовані).

До загальнонаукових методів економічного аналізу відносяться наступні: індукція і дедукція; аналіз і синтез; аналогія і порівняння; логічне вирішення і експеримент; абстрагування; узагальнення і обмеження; перехід від конкретного до абстрактного; моделювання; спостереження і контроль.

Різноманіття методів економічного аналізу спричинене широким колом питань і завдань управління, для вирішення яких їх застосовують в аналітичній роботі. Саме функція управління визначає класифікацію аналітичних методів у практичній роботі. Зазвичай одночасно використовують кілька методів аналізу тому, що вони доповнюють один одного при розкритті господарських явищ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кулик А. В. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. / А. В. Кулик. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 452 с.
2. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки. – Одеса, ОДЕУ. – 2010 – 351 с.
3. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит”. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 680 с.
4. Шморгун Н. П., Головка І. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2006. С.19–21.